

DŽAMIL AHMAD

Lutajući
~ soko

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jamil Ahmad

THE WANDERING FALCON

Copyright © Jamil Ahmad 2011

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Mojoj divnoj porodici,
posebno mojoj ženi Helgi Ahmad.*

SADRŽAJ

1. Majčini gresi	9
2. Pitanje časti	25
3. Smrt kamila	39
4. Imam	63
5. Otmica	79
6. Vodič	97
7. Grudva opijuma	125
8. Šah Zarinina veridba	135
9. Obavljena prodaja	151
Izjave zahvalnosti	163

1.

MAJČINI GRESI

Ukrševitim brdima šibanim vetrom, na tromedi Irana, Pakistana i Avganistana, smestila se vojna postaja s četrdesetak vojnika.

Usamljena kao i sve takve postaje, ova je naročito zastrašujuća. Kilometrima unaokolo nema naselja, nema zelenila, osim nekoliko zakrčljalih jalovih stabala urmi, ludački naslonjenih jedno na drugo, ni vode osim jadnog potočića koji između stena prekrivenih skorenom solju povremeno i presušuje, pokazujući tako stepen negostoljubivosti.

Prirodi sve ovo nije bilo dovoljno. U toj oblasti stvorila je i strašni *bad-e-sad-o-bist-roz*, vetar od sto dvadeset dana. Taj vetar gotovo neprestano besni četiri zimska meseca, dižući oblake peska i prašine prezasićene alkalima, tako guste da ljudi koji u njih upadnu jedva mogu da dišu i drže oči otvorene.

Potpuno je prirodno što neki ljudi gube razum usled predugog boravka u ovakvoj pustoši i samoći. Zato se s vremenom uobičajilo da se vojnicima ne dozvoljava da borave u ovoj postaji duže od dve godine uzastopce, kako niko ne bi morao da trpi divljanje oluje više od sto dvadeset dana.

Za vreme jednog zatišja muškarac i žena stigli su do ove tvrđave skrivene među obroncima brda. Vetar je žestoko duvao tri dana, i da nije iznenada popustio, oni bi promašili postaju i s njom jedini izvor vode u široj okolini. Zapravo, njih dvoje su i odlučili da ipak nastave putovanje te noći kad se neprobojna zavesa prašine i peska podigla i otkrila tvrđavu i njene nevesele urmine palme.

Vojnici su nalet oluje pretrpeli zbijeni iza zatvorenih kapaka, a izašli su čim se nebo razvedrilo. Bolesni i malodušni posle tri dana i tri noći u zamračenim, zagušljivim i smrdljivim sobama, šetali su naokolo, užurbano se prali i pohlepno gutali svež vazduh. Trudili su se da što bolje iskoriste ovaj kratki predah pre nego što se vetar ponovo digne.

Nekolicina vojnika opazila je da su se dve prilike s kamilom pojavile na vrhu brda i polako, oklevajući, krenule prema tvrđavi. Oboje su se teturali. Ženina odeća, prvobitno crna kao i muškarčeva, posivela je od prašine i peska, a crte skorelog blata oštro su se isticale svuda gde je znoj natopio nabore. Čak i ogledalca s ljubavlju ušivena kao ukras na ženinu odeću i muškarčevu kapu delovala su izbledelo i mutno.

Ženu je odeća pokrivala od glave do pete, ali kad je prišla bliže, tkanina joj je skliznula s glave i otkrila njeno

lice okupljenim vojnicima. Ona je bezvoljno pokušala da se pokrije, ali bila je preumorna i nije više marila, i poslednjim atomima snage uputila se ka vojnicima.

Kad je koprena skliznula sa ženinog lica, većina vojnika okrenula je glavu, ali oni koji nisu videli su da je još gotovo devojčica. Izgled njenog saputnika možda nije bio rečit, ali njene crvene i otekale oči, ulepljena kosa i nezemaljski izraz bili su sasvim jasni.

Muškarac je pokazao ženi da stane i krenuo sam napred ka subedaru, zapovedniku tvrđave. Grozničavo je stezao cev prastare zarđale puške prebačene preko ramena. Nije želeo da gubi vreme na beznačajne sitnice.

„Vode“, izustio je hrapavo kroz ispucale krvave usne. Subedar mu je bez reči pokazao poluprazno vedro iz kog su pili vojnici. Čovek je podigao vedro i krenuo ka ženi, koja je sada ležala zgrčena na tlu.

Položio je njenu glavu sebi na savijenu ruku, umočio rub njenog šala u vedro i iscedio joj nekoliko kapi vode na lice. Nežno, ne stideći se što ga toliko očiju posmatra, obrisao joj je lice držeći je u naručju.

Jedan mladi vojnik se zakikotao, ali su ga smesta ućutkali gnevni pogledi njegovog zapovednika i drugova.

Pošto joj je oprao lice, Baluč je skupio prste desne ruke i poprskao joj usne vodom. Kad je osetila kapi, počela je da mu sisa šaku i prste kao neka životinjica. Onda je odjednom jurnula prema vedru, gurnula glavu u njega i pila otegnuto dahćući dok se nije zagrcnula. Muškarac ju je tada blago

odgurnuo, napio se vode i prineo vedro kamili, koja je svu preostalu vodu popila u jednom gutljaju.

Čovek je onda odneo vedro nazad do vojnika, spustio ga i ostao da stoji, nem i nepomičan.

Subedar je najzad progovorio. „Dali smo ti vode. Želiš li još nešto?“

Čovek kao da se borio sa sobom. Posle nekog vremena, vrlo nesigurno, pogledao je subedara. „Da, želim utočište za nas dvoje. Mi smo Sijahpadi iz Kila Kurda i bežimo od njenih saplemenika. Putovali smo tri dana po oluji i dalji put bi svakako...“

„Utočište“, prekide ga subedar oštro, „ne mogu da vam ponudim. Dobro poznajem vaše zakone i znam da ni ja niti bilo koji moj čovek ne smemo stati između čoveka i zakona njegovog plemena.“

Ponovio je: „Utočište vam ne mogu ponuditi.“

Čovek se ujede za usnu od uzburkanog bola u sebi. Ponizio se tražeći utočište. Ugrozio je svoju čast nudeći se da živi kao hamsaja, u senci drugog ljudskog stvorenja. Okrenuo se kao da će poći, ali shvatio je da nema drugog izbora nego da se ponizi još više.

Ponovo se okrenuo subedaru. „Prihvatam ovaj odgovor“, rekao je. „Ne tražim od vas utočište. Možemo li dobiti hrane i skloništa za nekoliko dana?“

„To ćemo vam dati.“ Subedar je pohitao da ublaži svoju malopredašnju oštrinu. „Dobićete sklonište ako želite. Koliko god dugo vam treba, koliko god dugo želite da ostanete.“

Nešto dalje od tvrđave pružao se dugačak niz soba. Te prostorije bile su sazidane na brzinu za vreme Prvog svetskog rata, kada se posada ove tvrđave za kratko vreme gotovo ustostročila. Pesak je počeo da se taloži uza zidove gotovo čim je gradnja okončana. Nanosi su rasli, polako i uporno, i pošto nije imao ko da ih uklanja, za nekoliko godina dosegli su visinu krova. S vremenom se veći deo zidova i trošnih krovova urušio pod pritiskom. Sada, skoro petnaest godina posle izgradnje, prostorije su zauzimala brda peska. Ipak, jedan mali broj soba još se nije srušio.

U jednoj takvoj sobi Đul Bibi i njen ljubavnik našli su zaklon. Nekoliko dana njih dvoje jedva da su provirili iz svoje sobice. Jedini znak života bilo je otvaranje i zatvaranje prozorskih kapaka kada vetar ojača ili oslabi ili kad im vojnici donesu hranu. Nekoliko minuta pošto ostave hranu na pragu, vrata bi se polako otvorila i jedna ruka bi uvukla poslužavnik, a kasnije bi ga gurnula napolje.

Kako su dani prolazili, par kao da je polako sticao hrabrost. Ponekad su ostavljali vrata kućice otvorena kad muškarac izađe da se pobrine za svoju kamilu. Onda je jednog dana žena izašla da napravi metlu od grana trnjaka kako bi imala čime da pomete sobicu. Posle nekoliko dana mirovanja muškarac je, od svoje volje, počeo na kamili da donosi vodu za vojnike. Tovario je mešine za vodu na kamilu i dva puta dnevno odlazio na potočić. Jednom je u

tvrđavu kao poklon doneo nekoliko korpi koje je devojka isplela od lišća urme. „Možete u njima da držite hleb“, objasnio je vojnicima. Tako se s vremenom uspostavio način života. Dani su se nizali u sedmice, a sedmice u mesece. Leto je zamenilo zimu. Neki vojnici su otišli kad im se rok dužnosti okončao, a drugi su došli u tvrđavu.

Sa svakom promenom, makar i najsitnijom, par kao da se na neko vreme povlačio u sebe. Gotovo uopšte nisu izlazili iz kućice, a kapci su ostajali zatvoreni. Onda su, posle nekog vremena, počinjali oprezno da izlaze i polako se prilagođavali promenama. U ovom stanju podsećali su vojnike na male, preplašene pustinjske guštere koji izbezumljeno trče u svoje rupe na najsitniji predznak opasnosti.

Kako su odlazili u grupama, neki vojnici su paru ostavljali sve što su mogli da izdvoje iz svoje oskudne imovine – par malo iznošenih cipela, zakrpljeni krevetski čaršav, aluminijumski pribor za jelo. Zamotali bi sve u paket i spustili na prag kućice pre nego što ih vojni kamion odveze nazad u komandu. Onda su vojnici prilikom svake isplate počeli da odvajaju izvesnu sumu i da daju novac čoveku za donošenje vode. On je prvi put odbio da uzme novac, ali vojnike je njegovo odbijanje naljutilo, pa je primorao sebe da primi ovu nagradu ne izražavajući svoju zahvalnost rečima. Bez ikakvog izraza na licu uzimao je ponuđeni novac, stavljao ga u džep svog otrcanog prsluka i odlazio. Zaista, ponekad su njegovo beskrajno strpljenje, odsutnost i bezizrazno lice među nekim pridošlim vojnicima izazivali

nelagodu. No, s vremenom ga je svaka grupa prihvatala, iako niko nije uspeo da sruši zid koji je podigao oko sebe.

Istinska promena nastala je s rođenjem njihovog deteta.

Vojnici su se navikli na uvek iste bezlične zgrade i njihove turobne stanare pune nemoćnog besa koji mrze što traće dane u ovoj sumornoj postaji i očajnički čeznu za povratkom u gostoljubivija mesta, za prizorima i zvucima prepunih bazara, za mirisom vode i zelenila, za dodirom sveže oprane odeće, za gužvom i šalama u prodavnicama. Ali s vestima o rođenju, ojađenost i gorčina koje su neprestano tištale ovu tvrđavu kao da su nestale.

Većina vojnika čudila se svenulom izgledu novorođenčeta s crnim uvojcima u majčinom naručju. Slabašni molećivi bebin plač budio je u njima sećanja na njihove porodice koje nisu videli godinama.

S rođenjem sina par kao da je odbacio sva svoja strahovanja. Uistinu, delovali su kao da su najzad zbacili breme briga i napetosti.

Čim se sezona peščanih oluja završila, žena je izatkala nadstrešnicu od pustinjskog lišća i razapela je iznad vrata da zaštiti kuću od jakog sunca u nastupajućim letnjim mesecima. Pomešala je malo gline s vodom i time premazala zidove, pod i vrata kućice.

To nije bilo sve. Podigla je zidić visok petnaestak centimetara i ispred njihove sobe ogradila prostor veličine dve postelje. Napravila je i kapiju na ulazu u ovo svoje maleno dvorište – kapiju s dva tornjića ukrašena kuglama na vrhu.

Kad je sve dovršila, ponosno je stajala i čekala da se njen čovek uveče vrati i vidi delo njenih ruku.

Morala je dugo da čeka pošto je kamila pasući odlutala. Kad se čovek najzad vratio, dugo je gledao njeno delo pre nego što je progovorio. „Ljubavi, ukloni te tornjeve, zbog nečega mi se nikako ne dopadaju.“

Ona je ostala neko vreme da stoji, a kad je shvatila šta je želeo da kaže, pohitala je napred i preobrazila tornjeve nazad u glinu.

Subedari su se smenjivali jedan za drugim krajem svake godine. Par je zapravo merio protok vremena smenama zapovednika tvrđave. Kad je stigao šesti subedar, shvatili su da njihov sin ima pet godina.

Bio je to živahan i neumoran dečak. Podizan na vojničkoj hrani, bio je krupan za svoje godine. Po čitave dane izmišljao je igre kojih može sam da se igra ili je pratio patrole vojnika skačući sa stene na stenu. Uveče je najčešće bio mrtav umoran, pa se uvlačio majci na krilo da malo odspava pre večere.

Jedne večeri, kad se čovek vratio i doneo vodu sa izvora, dečak je još spavao u majčinom krilu.

Ona se okrenula kao da će ustati, ali čovek ju je pokretom zaustavio. „Ostani tako, sviđa mi se da te gledam. Izgledaš tako spokojno.“

Razmišljam kakav će njegov život biti kad odraste. Šta bi ti volela da postane?“ – pogledao ju je.

Ona je malo razmislila. „Neka bude gonič kamila, privlačan i nežan kao njegov otac“, promrmrljala je.

„I neka se zaljubi u serdarovu kćer, ženu svog gospodara“, dodade muškarac.

„I odvede je“, nastavi žena.

„U jad, tugu i strah“, uzvрати muškarac.

„Ne govori to. Nemoj nikad to da kažeš“, prošaputa ona.

Usnuli dečak naglo otvori oči i kroz smeh reče: „Slušao sam vas i reći ću vam šta ću postati. Biću poglavar, imaću konje i kamile. Gostiću vaše prijatelje i satiraću vaše neprijatelje gde god da su.“

Žena nežno skloni sina s krila i prihvati se pripremanja večere.

Jednog zimskog jutra par je sedeo ispred svoje kućice kad se u daljini iznenada pojavio čovek na kamili. Jahao je pravo prema tvrđavi. Njegov dolazak bio je toliko neočekivan da nisu stigli da se sakriju, pa su ostali nepomično da sede sve dok pridošlica nije završio svoj posao i odjahao i ne pogledavši ih. Ipak, čim je nepoznati otišao, oni su otišli po sina koji se igrao u prašini dvorišta i povukli se u kuću kao da hladnjikava unutrašnjost odjednom pruža više topline nego sunce napolju.

Nešto kasnije subedar je došao do kućice i pozvao čoveka da izađe. Nije gubio vreme na uvod.

„Onaj jahač što je malopre otišao iz tvrđave je Sijahpad“, rekao je subedar. „Raspitivao se za vas. Ti znaš šta to znači?“

Čovek tupo klimnu glavom.

„Ako želite da odete“, nastavio je subedar, „uzmite hrane iz kantine. Momci su vam spakovali torbu. Ako bude volja božja, videćemo se ponovo jednog dana.“

Par je otišao na kamili u rani sumrak; čovek je sedeo napred držeći dečaka ispred sebe, a žena iza njih. Ponovo su udisali dobro poznati miris straha. Žena nije ništa pitala. Brzo je obukla toplu odeću, utoplila dečaka i spakovala ono malo stvari neophodnih za putovanje. Sve ostalo, sakupljeno proteklih godina, uredno je složila u jedan ugao sobe.

Njen čovek je doveo kamilu do praga i naterao je da klekne. Pušku je bio očistio i sad ju je ponovo prebacio preko ramena. Kad je izašla da uzjaše kamilu, žena se na trenutak osvrnula preko ramena. Prešla je pogledom preko dobro nabijenog zemljanog poda, madraca od lišća urme koje je napravila tokom godina i žeravice što je gasnula u ognjištu. Izraz lica ostao joj je spokojan kao da se veoma dugo pripremala za ovo putovanje.

Usamljena kamila pratila je lako zategnute telegrafske žice tridesetak kilometara, a onda je čovek odlučio da skrene ka istoku u neravnu pustaru.

Trudili su se da u potpunosti koriste svoja znanja i veštine. Često su menjali brzinu, pravac i doba dana putovanja.

Na pojilištima su se uvek zadržavali što kraće. Odmarali su se samo na vrlo povučenim mestima, a čak i tamo su navlačili grmlje i trnje na gomilu da prikriju sebe i kamilu.

Nisu videli da ih neko progoni i posle pet dana žena se malo razvedrila. „Možda onaj neznanac nije bio Sijah-pad“, rekla je puna nade. „Možda neće nikome kazati šta je saznao. Možda nas ne gone. Možda su nas izgubili“, nabrajala je.

„Ne“, rekao je čovek. „Idu za nama. Osećam to u vazduhu.“

Bio je u pravu. Šestog dana ujutru, dok su na pojilištu punili mešine vodom, videli su svoje progonitelje na obzoru.

Bilo je još rano, i pustinjski vazduh nisu remetili razigrani pesak ni vihuri. Potera je bila prilično daleko, ali nije bilo nikakve sumnje u to ko su. Ženin muž i otac jahali su na kamilama malo ispred glavnine grupe.

Čovek je pozvao Đul Bibi k sebi. Spustio joj je ruku na rame i pogledao je u oči. „Nema izlaza ni za tebe ni za mene. Nikad ga nije ni bilo. Ti znaš šta moram da učinim?“

„Znam“, odgovorila je. „Znam. Razgovarali smo o ovom danu mnogo puta. Ali plašim se, ljubavi moja.“

„Ne plaši se“, reče čovek. „Poći ću za tobom. Uskoro ću poći za tobom.“ Žena se odmakla nekoliko koraka i stala, leđima okrenuta muškarcu. Iznenada je ponovo progovorila. „Nemoj da ubiješ dečaka. Možda će ga poštediti. Ja sam spremna.“

Čovek ju je ustrelio u leđa još dok je govorila. Onda je napunio pušku i zamišljeno pogledao dečaka koji je

netremice zurio u njega. Slegnuo je ramenima, okrenuo se, pričao kamili i ustrelio i nju. Zatim je stao uz dečaka da sačeka da goniodi stignu.

Grupa je došla do pojilišta i sjahala. Na čelu grupe bio je starac. Pogledao je pruženo telo svoje kćeri, a zatim njenog ljubavnika.

„Ko je ovaj dečak?“, upitao je. Glas mu je bio hladan i ravnodušan. Glas tuđina. Lice su mu napola skrivali nabori plašta crnog poput mastila, ali njegove oči bile su iste one koje je dobro poznao svaki pripadnik plemena. Te oči umele su da pokažu bes, mržnju, ljubav, smeh, toplinu i humor življe nego bilo koje druge. Sada u njima nije bilo ničega.

„Ko je ovaj dečak?“, upitao je serdar ponovo, glasom i dalje ravnim, bez trunčice nestrpljenja.

„Sin tvoje kćeri“, odgovorio je čovek.

Dečak je stajao i drhtao dok su dva muškarca razgovarala o njemu. Uznemireno se igrao malom srebrnom amajlijom okačenom na sivu uzicu oko vrata.

Prišao je muž mrtve žene. „Čiji je on sin?“, zarežao je. „Tvoj ili moj?“ Ljubavnik mu nije odgovorio, ali ponovo je pogledao starca u oči. „On je njen sin“, odgovorio je pokazujući uplašenog dečaka. „Ta srebrna amajlija je njena. Sigurno mu je stavila oko vrata pred smrt. Zar je prepoznaješ amajliju? Govorila je da si joj je ti poklonio da rasteruje zle duhove.“

Starac je ćutke podigao kamen s tla. Ostali su učinili isto. Ljubavnik je nepomično stajao kad su ga prve kamenice

pogodile. Krvario je iz rana na licu i slepoočnicama. Istrpeo je novi talas kamenja, pa još jedan, pre nego što je pao.

U početku je napola sedeo, napola ležao. Onda je ležao oslonjen samo na laktove. Najzad više nije imao snage ni za taj sitni gest gordosti, pa se pružio po tlu; odeća mu se tamnela od krvi, a crveni potočići potekli su mu preko leđa i prljali zemlju. Kiša kamenica nije prestajala dok su se ljudi primicali sve bliže. Muke su okončali smrt, polomljene kosti, glava zgnječena do neprepoznatljivosti.

Kad su ubili ljubavnika, uvređeni muž okrenuo se drugovima.

„Sada ćemo dečaka.“ Dečak je stajao pored mrtve kamile; kad je ovo čuo, zajecao je.

„Ne“, prekori ih starac. „Dečakova smrt nije neophodna. Ostavićemo ga kako smo ga našli.“

Neki iz grupe promrmljali su da se slažu s tim. „Tako je, neka ga ovako“, kazali su. „Serdar ima pravo.“

Odvukli su mrtva tela malo dalje i sahranili ih odvojena pod hrpama kamenja pocrneleg od sunca, kojeg je oko pojilišta bilo u izobilju. Blatom i vodom oblepili su humke da bi potrajale i svima svedočile o tome kako se Sijahpadi svete za uvredu. Starac nije učestvovao u pogrebu, nego je sam šetao naokolo. Ipak, jednom je zastao na mestu gde su tela bila položena.

Čim su završili, ljudi su se popeli na kamile i odjahali. Posle nekoliko stotina metara otac mrtve žene naglo je cimnuo uzde.

„Idem po dečaka“, rekao je starac i okrenuo se prema pojilištu, štiteći oči dlanom.

„Za takve je najbolja smrt“, planu njegov zet. „Taj balavac nosi rđavu krv u sebi.“

„Pola njegove krvi je moja krv. Krv poglavara ovog plemena. Kako to misliš rđava krv?“

„Ponavljam šta sam već rekao“, odvrati zet. „Njegova krv je rđava. Ništa dobro iz njega neće ispasti.“

Serdar pritera kamilu svom zetu, praćen pogledima ostalih. Osvrnuo se oko sebe. „Slušajte me dobro svi“, povi-kao je. „Moj kćer je zgrešila. Ogrešila se o zakone božje i o zakone našeg plemena. Ali čujte i ovo. Nije u njoj bilo greha kad se rodila, ni dok je odrastala, ni kad se udala. Naterana je na greh samo zato što je nisam udao za muškarca.“

Uperio je drhtavi prst u svog zeta. „Ti vrlo dobro znaš šta govorim“, zagrmio je starac, odjednom ophrvan bujicom osećanja. „Oženi se nekom drugom ženom, ženi se koliko god hoćeš. Svaka će biti primorana na greh, iz razloga kojih si i te kako svestan.“

Na ovu uvredu, dobačenu pred saplemenicima, zetovo lice potamnelo je od gneva.

„Ne bi smeo da govoriš tako nešto, starče, pa neka si nam i poglavar“, uzviknuo je, hitro isukao mač i zamahnuo na Đul Bibinog oca. Jednom, dvaput, triput je udario, a starac je već bio mrtav kad je, u sitnim trzajima poput pokvarene lutke, skliznuo iz sedla na tlo.

S njegovom smrću grupa se rasturila. Ljudi nisu želeli da sahrane svog poglavara u pravi grob, nego su ga

ostavili pokrivenog tankim slojem peska, nadajući se da će ga nastupajuća oluja pokopati dublje. Možda preplašeni zlom koje su počinili, ili u strahu da se ne umešaju u još jednu zavadu, a možda i umorni jedni od drugih, svi su užurbano odjahali.

Kad je grupa odjahala, dečak pored pojilišta prestao je da drhti. Prevladao je strah i sedeo između dve humke igrajući se kamenčićima i kristalima kvarca. U prvi mah pokušao je da odvali nešto kamenja s humki, ali bilo je prečvrsto prilepljeno i njegovi prsti nisu ostavili nikakav otisak.

Dok se sunce penjalo po nebu, dečak je ćutke sedeo i posmatrao kako se oblaci kirgiskih sadža pojavljuju na nebu. Ove ptice su u jatima sletale na ivicu pojilišta, umakale kljunove u vodu i odletale nazad ka suncu.

Onda je ostao potpuno sam. Hiljade ptica koje su mu nakratko pravile društvo nestale su. Kako mu ništa drugo nije zaokupljalo pažnju, postao je svestan da je gladan i žedan. Neko vreme se odupirao, ali postajalo mu je sve gore, pa je ipak otišao do kamile i otvorio torbu s hranom. Pojeo je nekoliko zalogaja, popio malo vode, legao i pripio se uz mrtvu kamilu dok se primicala peščana oluja.